

**CRUSH
СИНДРОМ**

Лектор: доц. д-р В. Данчева, дм

CRUSH синдром

- Травматична рабдомиолиза
- Синдром на дълготрайното притискане
- Компресивен синдром
- Рециркулативен синдром
- **Вуwaters** синдром

- **Рабдомиолиза** – деструкция на напречно-набраздената мускулатура. Увреждане на мускулните фибри, особено на сарколемата на скелетните мускули, в резултат на което се освобождава миоглобин.
- **Crush синдромът** е системна проява на увреждане на мускулните клетки в резултат на натиск или смачкване.

Crush синдром

- ❖ Crush синдромът е клинично състояние, причинено от компресия на мускулите с последваща рабдомиолиза, водеща до електролитен дисбаланс, секвестрация на течност и миоглобинурия.
- ❖ Crush синдромът е **реперфузионно увреждане** като резултат на травматичната рабдомиолиза! Появява се след освобождаването на натиска от смачкването

Причини (Мускулен разпад)

РАБДОМИОЛИЗА

Травматични (компресия)

- Множествена трамва
- Crush увреждане
- Хирургично увр.
- Кома
- Имобилизация

Нетравматични

При усилие

- Усилие/напрежение
- Топлинно увреждане
- Гърчове
- Метаболитна миопатия
- Малигнена хипертермия

Други

- Медикаменти
- Инфекции
- Електролити

Базиран на 3 критерия

Всяко увреждане, което:

1. Засяга/включва мускулната маса

2. Продължителна компресия

(4-6 часа)

3. Нарушена

локална циркулация

Епидемиология

- Земетресения
- Бомбардировка/атентати
- Конструктивен/структурен колапс
- Свличане/пропадане на земна маса

ИСТОРИЯ

1910 – в немска литература след земетресението от 1909 като „рабдомиолиза с триада: миалгия, намалена мускулна сила и тъмна урина.

Наименованието Crush синдром се дава през 1941 г. от **Vuwaters** и **Beall** като следствие при затрупване по време на бомбардировка. Те наблюдават значително подуване на засегнатите крайници и развитие на ОБН.

1865 г. – Пирогов описва „местна травма на вцепененост“, „травматично напрежение на тъканите“ или „местна асфиксия“.

Конструктивен колапс

- ❑ 80% мъртви
- ❑ 10% леки увреждания
- ❑ 10% тежки увреждания
- ❑ 7/10 Crush синдром

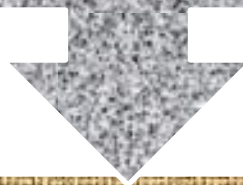

ПАТОГЕНЕЗА

CRUSHING/СМАЧКВАНЕ

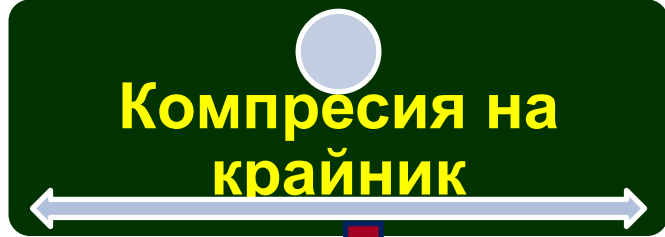

**ИСХЕМИЧНО УВРЕЖДАНЕ
НА МУСКУЛИТЕ**

**ОСВОБОЖДАВАНЕ НА
ТОКСИЧНИ МЕТАБОЛИТИ**

Тежестта на синдрома зависи от мускулната маса (4-6 ч. компресия)

- Локална компресия
- Локална тампонада
- Мускулна некроза
- Капилярна некроза
- Оток

Мускулна
ишемия
Инфаркт

Екстрацелуларно
преразпределение
на течности

Миоглобинемия

ОБН

ШОК

Ацидоза
Хиперкалемия

Аритмия

Механизми на увреждане на мускулните клетки:

- ◆ Бърза клетъчна дисрупция
- ◆ Директен натиск върху мускулните клетки
- ◆ Васкуларни нарушения – циркулация (4 часа)
  - Микроваскуларни – повишено налягане
  - Оток и/или Compartment синдром
  - Кръвоизливи

Crushed +/- мускулна исхемия

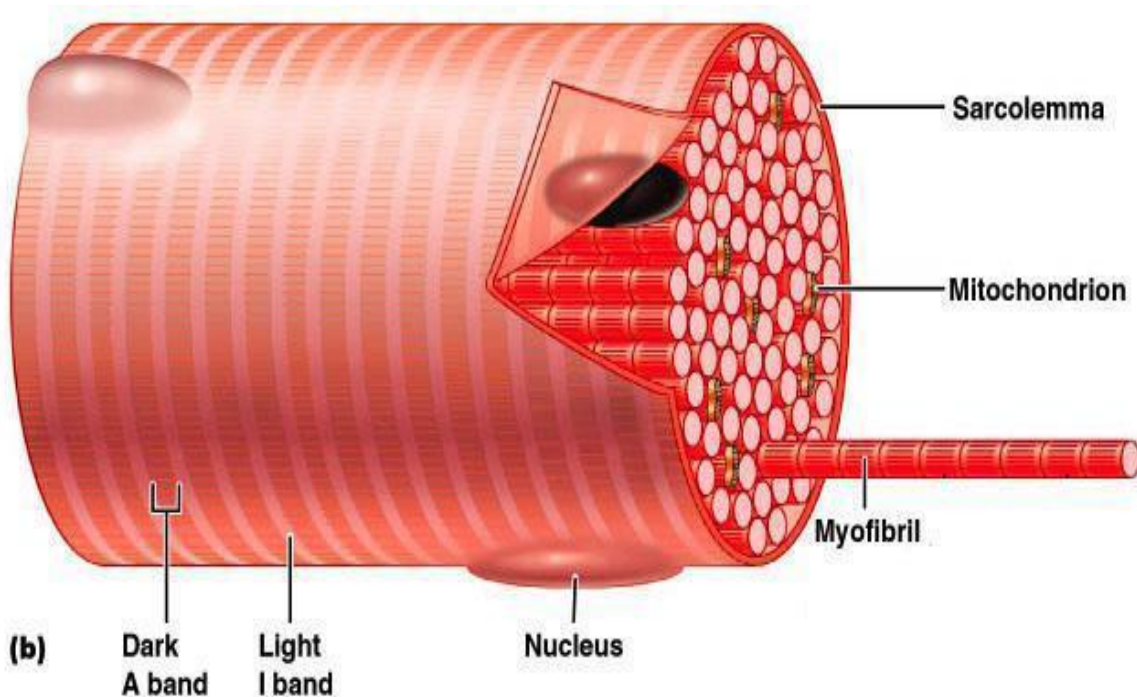
- ◆ АТФ дефицит
- ◆ Понижена Na/K АТФ-за
- ◆ ↑ пермеабилитет на сарколемата (Са инфлукс)
- ◆ Лизис на мускулни клетъчни мембрани
- ◆ Излив на К, СК, миоглобин и др.

Хиповолемия

- (отвеждане на вода в увредените клетки)
- хиповолемичен шок
- Секвестрация
- на течности
- Повишени осмоли в ЕЦ пространство

Патогенеза

- ♠ Компресията предизвиква клетъчна хипоperfузия и хипоксия
- ♠ Понижената АТФ-аза → нарушение на АТФ-аза помпа и ↑ пропускливост на сарколемата
- ♠ Лизираните клетки освобождават инфламаторни медиатори
- ♠ Tr агрегация
- ♠ Вазоконстрикция
- ♠ ↑ съдов пермеабилитет

2 хипотези:

- ❖ продължителна компресия на мускулите - **ИСХЕМИЯ**.
- ❖ **стреч на мускулната сарколема:**
  - повишена пропускливост на сарколемата.
  - инфлукс на **Na**, вода и екстрацелуларен **Ca** в саркоплазмата.
- **Резултатът е:** клетъчно набъбване, повишен интрацелуларен **Ca**, нарушена клетъчна функция и дишане, понижена **АТФ** продукция и последваща смърт на миоцитите.

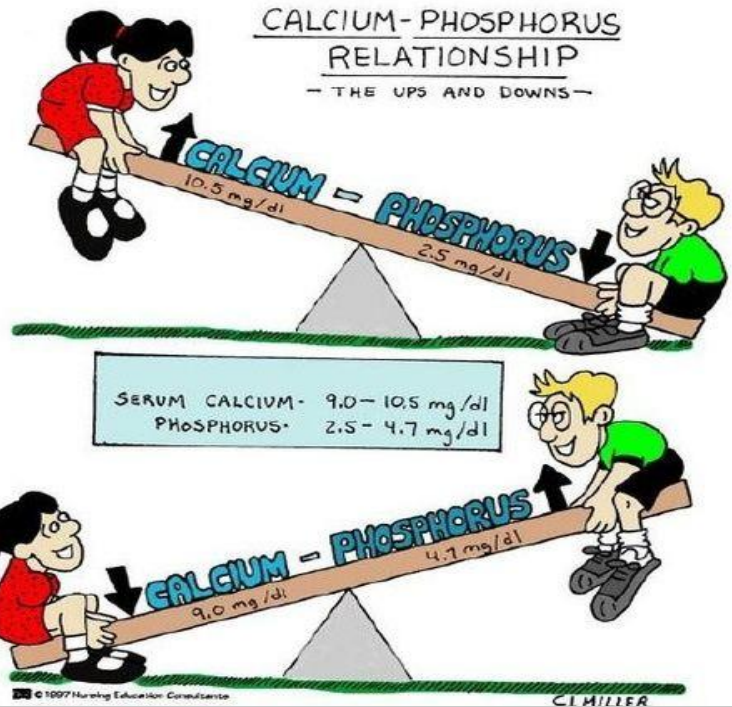
Мускулният оток може да причини ранен или по-късен (след няколко дни) compartment синдром.

Патофизиологични механизми

1. Увеличаване на артериалното налягане (поради увеличен кръвен поток в резултат на травмата)
 вазоспазъм увеличение на налягането в мускулите.
2. Обструкция на микроциркулаторната система.
3. Артериален и венозен колапс поради повишеното трансмурално налягане.

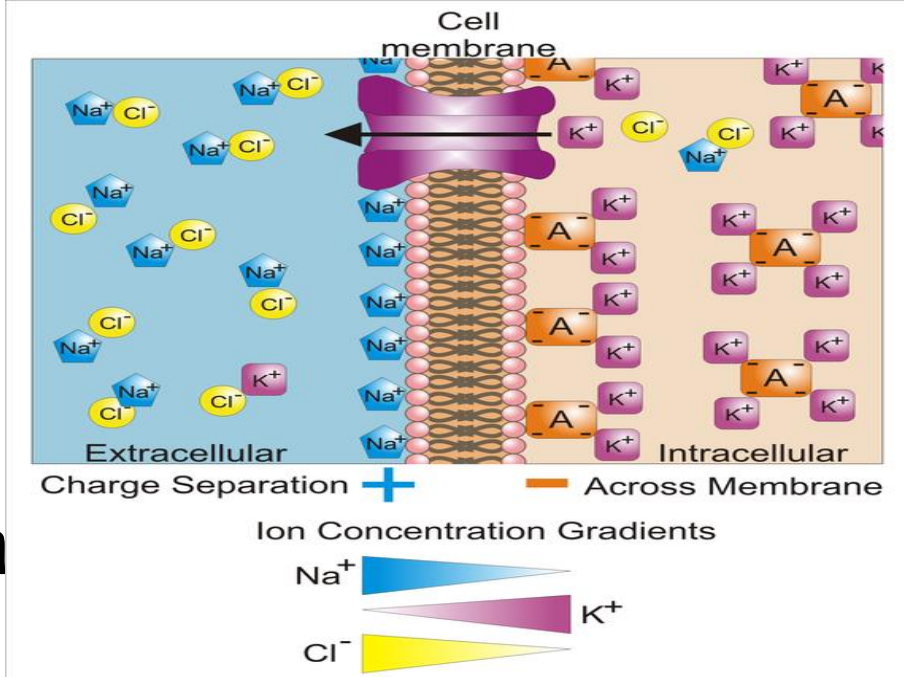
Лизираните клетки освобождават:

- Калий
- Фосфати
- Креатинкиназа (СК)
- Миоглобин

Електролитен дисбаланс

- Хиперкалемия
- Хипокалцемиа
- Хиперфосфатемия
- Хиперурикемия
- Метаболитна ацидоза

Реваскуларизация

(след декомпресия)

- **Секвестрация на течност в увредената тъкан**
- **Оток на засегнатия крайник – до некроза**
- **Хемоконцентрация и шок**
- **Миоглобин, калий, фосфати навлизат във венозната циркулация**

Токсични метаболити, освободени в резултат на мускулната деструкция

✓ Аминокиселини и други органични киселини

- Ацидоза
- Ацидурия
- Аритмии

✓ Свободни радикали, супероксиди, пероксиди

- Тъканно увреждане

✓ Креатин фосфокиназа

- лабораторен маркер за Crush синдром

❖ **Хистамини:**

- Вазодилатация
- Бронхоспазъм

❖ **Млечна киселина**

- Ацидоза
- Аритмии

❖ **Левкотриени**

- Белодробни увр.
- Чернодробни увр.

❖ **Лизозими**

- Клетъчни увреждания

❖ **Миоглобин**

Преципитира в бъбречните тубули, особено в условия на ацидоза с ниско рН на урината

- бъбречна недостатъчност

❖ **Азотен оксид (NO)**

- Вазодилатация,
Усложнява хемодинамичния
ШОК

□ Фосфати

- хиперфосфатемия
причинява преципитация
на серумния Са
- хипокалцемиа (аритмии)

□ Калий

- аритмии
- ацидоза +
хипокалцемиа
(влошаване)

□ Простагландини

- вазодилатация
- белодробни увр.

□ Пурини (пикочна к-на)

- нефротоксични

□ Тромбопластин

- Дисеминирана
интраваскуларна
коагулопатия (DIC)

Метаболитни нарушения при Crush синдром

- Хиповолемия (секвестрация на течности в увредените мускули)
- Хиперкалемия
- Хипокалцеemia (Са депозит/инфлукс в мускулите)
- Хиперфосфатемия
- Метаболитна ацидоза
- Миоглобинемия / миоглобинурия

Системни последици на Crush синдром

- Резултат от смърт на мускулните клетки и излив на интрацелуларни метаболити в системната циркулация (reperfusion/реперфузионноувреждане)
- Супероксидни аниони (свободни радикали) - мембранни увреждания.

Клетъчна смърт

- Тромбоцитна агрегация
- Вазоконстрикция
- Кръвоизливи
- Повишен съдов пермеабилитет
- Оток
- Хипоксия

Механизми на ОБН при Crush синдром

- ◆ Бъбречна вазоконстрикция с понижена бъбречна перфузия
- ◆ Образуване на седимент (цилиндри) – тубулна обструкция

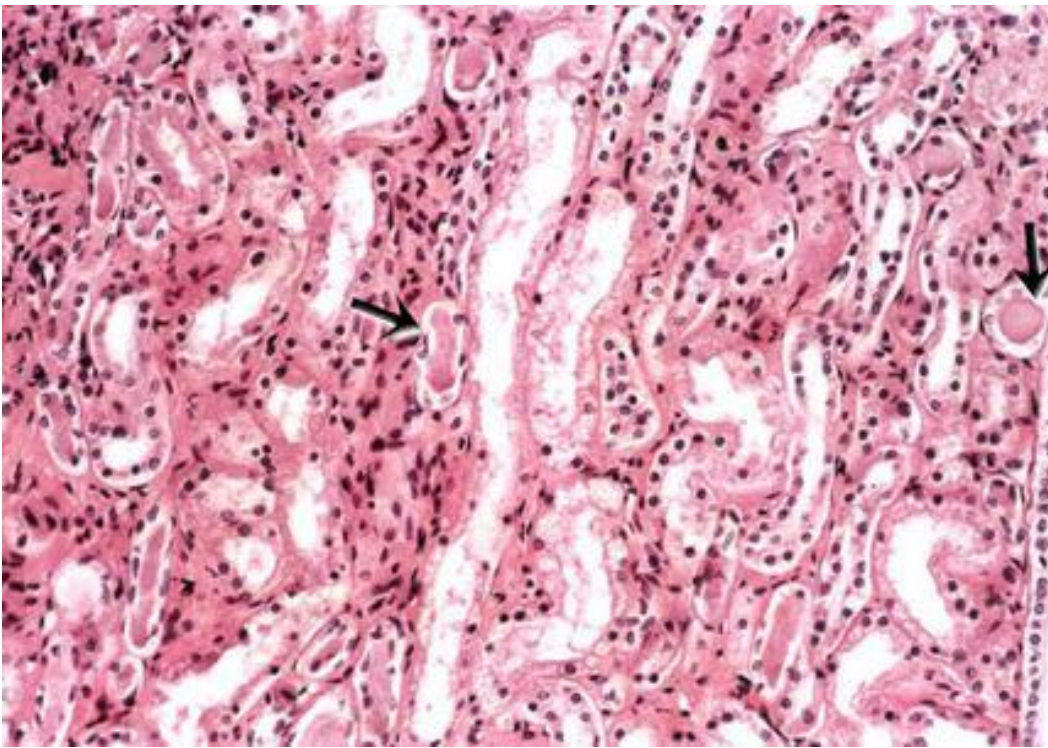
**Ренална хипоперфузия + Ренална тубулна некроза =
Бъбречна недостатъчност**

- ◆ Директна нефротоксичност на миоглобина
  - Хем – генерирани свободни радикали

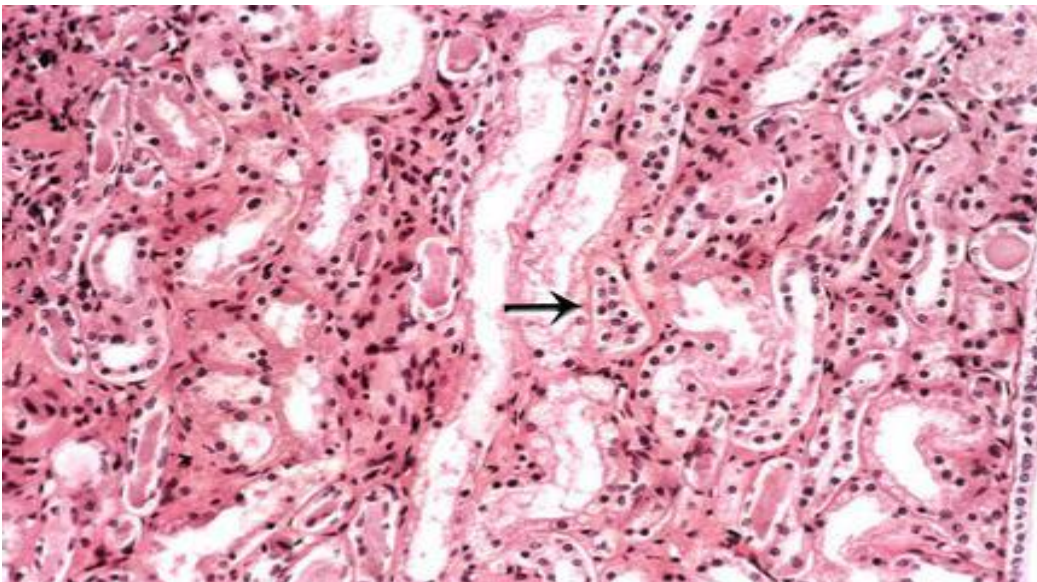
Тубуларен клетъчно-епителен седимент (цилиндри: гранулирани (фино, едро), хиалинни, восъчни тубулно-епителни)

Остра тубуларна
некроза.
Интратубуларен
седимент

Остра тубуларна
некроза
Образуване на
гранулиран седимент

Ренална токсичност на миоглобина

- ❖ **Ацидурия** – за да може миоглобинът да причини бъбречни увреждания.
- ❖ При $\text{pH} < 5.6$, миоглобинът се дисоциира на 2 компонента:
  - **Глобин** (нетоксичен при инфузия)
  - **Ферихематин** (токсичен)
- ❖ Миоглобинът може да преципитира (особено в условия на хиповолемия и ацидоза)– **обструкция на бъбречните тубули.**
- ❖ Директна токсичност на бъбречните тубули.

Клинична картина

- От асимптоматична до ОБН и DIC
- **Триада** : мускулна болка, слабост, тъмна урина !!!
- **Мускулноскелетни симптоми**: болка (вкл. ставна), слабост, подуване (оток), скованост, изтръпване, парестезия (сензорни и моторни смущения в компресираните крайници)

Болка (рано) – дълбока, постоянна, недобре локализирана. Влошава се от пасивно разтягане на мускулната група и не се повлиява от аналгезия.

Късни прояви – парализа, загуба на функция и липсващ пулс.

Увредената област – много напрегната, твърда. Предотвратява се адекватен приток на кръв към останалата част на крайника. Изпъната, подута и лъскава кожа, понякога с кръвонасядания по нея.

Общи симптоми:

- общо неразположение
- температура (треска)
- тахикардия
- гадене
- повръщане (биохимични отклонения, урея, креатинин, пикочна киселина, фосфати СК – повишени)
- гърчове

3 периода:

- **Ранен** – шок (до 3-я ден след травмата);
- **Междинен** - остра бъбречна недостатъчност;
- **Късен** (реконвалесценция) – 2 седмици – 1-2 месеца след травмата.

След шока, междинен или светъл период може да се наблюдава:

- Подобро състояние
- Нормализиране на пулс и RR
- Телесна температура – 37.6 – 38.5
- **Олигурия**
- Може да се развие и тежка форма →

смърт

Този период е последван от следващата фаза на crush синдром (до 4 – 5 ден след травмата) със симптоми на остра бъбречна инсуфициенция: **хиперазотемия, хиперкалемия, метаболитна ацидоза.** Диурезата намалява до критични нива (30-20 мл/ч). **Анемия, хипонатремия, хипокалцемия.** Съдържанието на албумин се **понижава.** ОБИ може да се развие и при липса на шок.

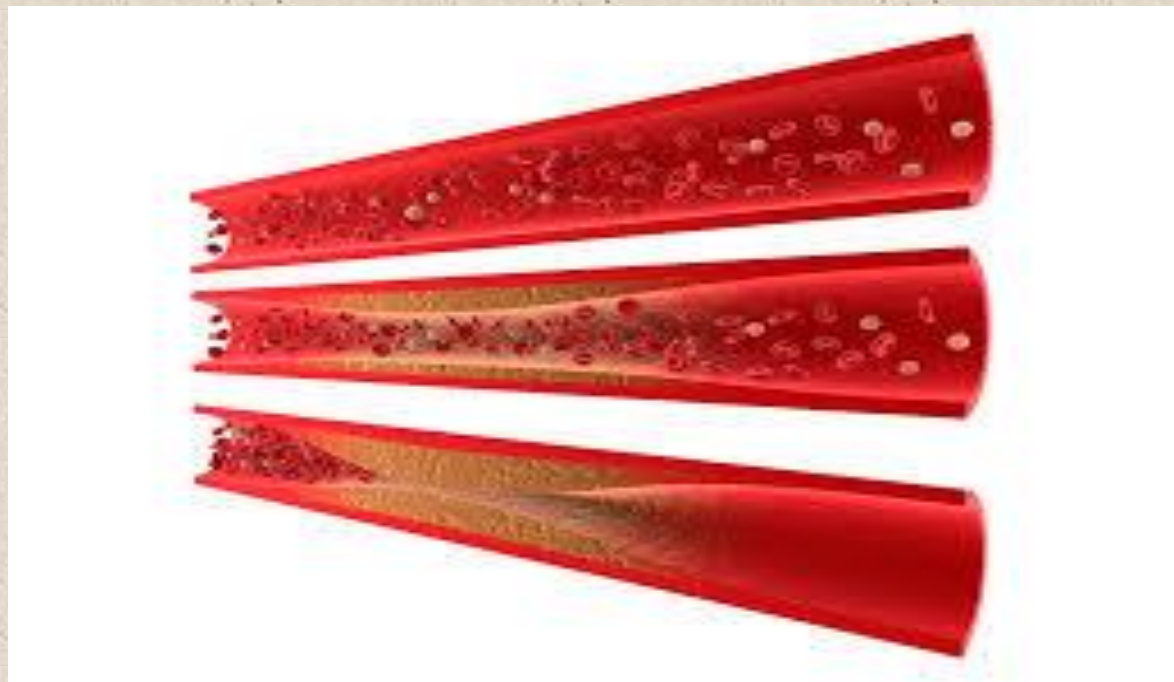
Образуване на мастни глобули и микротромби

Кръвен поток

Тъкани и органи

Патологични промени

директна клетъчна деструкция

мускулна исхемия

(веднага)

(няколко часа по-късно)

Исхемичната смърт на мускулите (около 6 часа). Причината за ранна некроза (първите часове) се дължи на **механичния фактор**, а по-късно на **хипоксията**. Поради директната клетъчна деструкция, интрацелуларните субстанции попадат в кръвта. По време на компресивната и исхемичната фаза на мускулното увреждане, исхемични токсини пенетрират в кръвния поток (метаболити на анаеробната гликолиза). И в двата случая – директно и исхемично увреждане – нарушение на кръвната циркулация и дишането.

Усложнения

Ранни

- Хиповолемия
- Хиперкалемия
- Хипокалцеemia
- Аритмии
- Сърдечен арест
- Compartment синдром

Късни (12-72 ч)

- ОБН
- ДИК (DIC)
- ОРДС
- Сепсис

Лабораторни изследвания

Креатин киназа(СК)

Серум референтни стойности:

мъже: 38-174/200 IU/L или 2.86 SI (mkat/L);

жени: 26-140 IU/L или 2.42 SI (mkat/L)

Повишават се към **2 до 12** ч. след мускулното увреждане и достигат max в първите **24 - 72** часа.

Понижение – **3-5** дни след травматичното увреждане

Хиперкалемия

Хиперфосфатемия

Хипокалцеemia

Хиперурикемия (пикочна киселина)

Миоглобинурия

Други мускулни маркери

- **Миоглобин** съдържание в **серум или урина**
- Появява се в урината, когато плазмената концентрация надхвърля 1.5 mg/dl
- Промяна в цвета на урината до **тъмно червеникаво – кафеникаво** > 100mg/dl
- Кратък $T_{1/2}$ (2-3 часа)
- Серумните нива се възвръщат към нормалните след 6-8 часа

ЕКГ – колкото е възможно по-рано за признаци на хиперкалемия

Диференциална диагноза

- ❖ Тумор лизис синдром
- ❖ Топлинен удар
- ❖ Рабдомиолиза при усилие
- ❖ Удар от електрически ток(> 1000 волта)

Други увреждания при Crush синдром

- ❑ Висок процент на комбинирани увреждания
- ❑ Фрактури на крайници и лацерации – най-чести
- ❑ При crush увреждане на торса – абдоминални увреждания като допълнение към абдоминални компресивни мускулни увреждания
- ❑ „Травматична асфиксия“ при компресия на гръден кош
- ❑ Прахово инхалиране
- ❑ Пожари – изгаряне, газова инхалация и CO интоксикация
- ❑ Хипотермия или хипертермия

Първа помощ при crush-синдром

1. Премахване на компресивния фактор
2. Проксимален турникет, за да се ограничи разпространението на токсини в организма
3. Наркотични аналгетици за болка и предотвратяване на шок
4. Интензивната терапия на crush синдром трябва да започне в най-ранната фаза поради характерните промени, които се формират в следващите 5-6 часа след травмата

ЛЕЧЕНИЕ

Алгоритъм

Трябва да бъдат изключени разтвори, съдържащи К: Ringer, Hartmann и др.

Бикарбонат

Бикарбонат: Форсирана алкална диуреза

- Редуцира бъбречната хем-токсичност;
- Понижава освобождаването на **свободно Fe от миоглобина**, образуването на вазоконстриктивните **F₂-изопростани** и риска за **тубулна преципитация на пикочната киселина**. Алкализирането повишава разтворимостта на миоглобина и повишава неговата екскреция;
- Повишава рН на урината до **6.5** и по този начин повишава разтворимостта на хем-пигментите;
- Добавя се 50 ml 8.5% натриев бикарбонат на всеки литър;
- Няма ясно доказателство, че алкалната диуреза е по-ефективна от физ. разтвор диурезата за предотвратяване на ОБН.

Mannitol: Форсирана диуреза

- Минимизира отлагането на хем пигменти шлака в бъбречните тубули;
- „Прихваща“ свободни радикали в мускулите – лимитира развитието на некроза;
- Позитивен инотропен ефект върху сърцето;
- Подпомага елиминирането на миоглобин от бъбреците и предотвратява бъбречна недостатъчност;
- Инициира диуреза;
- Най-важното: подпомага декомпресията при compartment синдром чрез мобилизиране на течност от увредените мускули (премахва нуждата от фасциотомия).

Mannitol

Ефекти:

- ❖ Повишава интраваскуларния обем
- ❖ Повишава сърдечния дебит и контрактилност
- ❖ Редуцира налягането при compartment синдром

Ренални ефекти:

- ❖ Повишава гломерулната филтрация
- ❖ Повишава интратубулното налягане и поток
- ❖ Дилатация на бъбречните съдове
- ❖ Осмотична диуреза

Mannitol - Контраиндикации

- Анурия;
- Тежка застойна сърдечна недостатъчност;
- При тези пациенти може да се инициира терапия с пресори (допамин), за да се понесе натоварването с течности или ранна диализа

Mannitol - Дози при Crush синдром

- Mannitol 20 % разтвор 0.25 г/кг IV за 10 – 30 минути;
- Диурезата трябва да започне за 15 – 30 мин.
- Ако количеството урина отново намалее, трябва да се приеме хиповолемия и само след агресивна рехидратация, може да бъде инжектирана втора доза mannitol;
- Мах доза: 2 г/кг/ ден (или 200 г/ден)

Хиперкалемия при Crush синдром

- Среща се често след екстракцията
- Може да бъде фатална
- Може да се прояви преди развитието на ОБН
- Може да се развие без очевидни симптоми на compartment синдром
- Може да изисква спешно допълнително лечение

Лечение на хиперкалемия в болница:

- ❑ IV инфузия на **хипертоничен** (40%) разтвор глюкоза (50 ml) с **инсулин**
- ❑ 10% разтвор на **Calcium chloride** или **Ca gluconate** (30 ml за 20 min – стабилизира сърдечната мембрана, хипер/К – хипо/Са
- ❑ небулизиран **albuterol** (2.5 mg в 3 cc) (beta 2-адренергична стимулация върху К метаболизъм)
- ❑ Ако нивото на К в плазмата е повече от 7 mmol/L - спешна хемодиализа. Специално внимание върху контрола на диурезата!

При липса на стимулирана диуреза, не се прилага **Furosemide (Lasix)** или **Mannitol** повече от един път, защото вече се е развила тубуларна бъбречна некроза. Хемоабсорбция и хемодиализа са необходими.

При сорбционните методи съдържанието на К, Р, Mg и други токсични субстанции намалява.

Хемоабсорбция и хемодиализа

- Среднотежки и тежки форми – индикация за хемоабсорбция
- Развитие на **ОБН** – **хемодиализа**
- При тежка форма на crush синдром – двете процедури, абсорбция и диализа
- Абсорбцията подпомага елиминирането на енцефалопатия, но рязко променя нивата на урея и креатинин в кръвта.
- Хемодиализата ефективно елиминира хиперазотемията и хиперхидрацията
- Опасната хиперкалемия и хиперхидрация са абсолютни индикации за „изкуствен бъбрек“ – премахват **урея и калий**

Допълнително третиране на Crush синдром

- Кислород (дори пациентът да не е хипоксемичен, кислородът подпомага мускулната исхемия)
- медикация за болката
- Тетанус имунизация
- Acetazolamide** (карбоанхидразен инхибитор: 250 mg *PO*). Подпомага екскрецията на бикарбонат в урината.
- Furosemide** може да инициира диуреза, но не е много предпочитан, защото подкиселява урината

❑ **Хипербарна оксигенация:**

- насищане на плазмата с кислород;
- повишена тъканна жизнеспособност;
- вазоконстрикция – отлив на течност и намалена секвестрация – редукция на отока;
- директно подпомага заздравяването на раните чрез фибробластна пролиферация;
- редуцира анаеробния бактериален растеж в некротизирания мускул;
- доза **2.5** атм. за около **1.30** ч. **два пъти дневно/за 1 седмица.**

❑ **Плазмафереза** при комплексно лечение – висока ефективност при ликвидиране на ДИК синдром и детоксикация на организма.

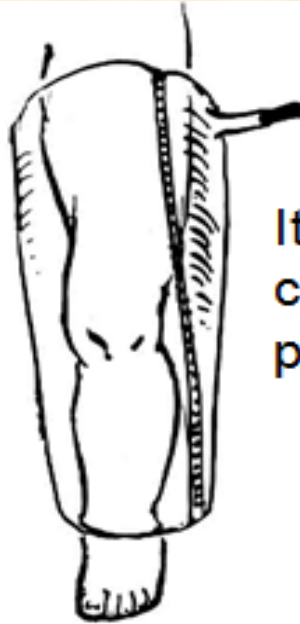
Антиоксиданти

- Много от тези агенти се използват в ранните фази на лечение на crush синдром, за да минимизират количеството на нефротоксичния материал, освободен от мускулите.
- **Pentoxifylline** (производно на ксантина) подобрява микроваскуларния кръвен поток. Понижава неутрофилната адхезия и освобождаването на цитокини.
- **Vitamin E**, **vitamin C**, **лазароиди** (**21-аминостероиди**) и минерали като **Zn**, **Mn**, **Se**, всички те притежават антиоксидантна активност и могат да бъдат използвани при лечение на пациенти с рабдомиолиза.

Лечение на инфекции

- ❖ Широкоспектрни бактерицидни антибиотици, без нефротоксичен ефект.
- ❖ Комбинирана антибиотична терапия.

Фиксация на фрактури и ампутация като спешна процедура

It's necessary to distinguish in the crush syndrome a compression period.

Usage of pneumatic splint during crush-syndrome.

Прогноза

- ❑ Повишен риск за бъбречна недостатъчност:
  - 2 или повече засегнати крайници
  - недостатъчна ранна инфузия на течности
- ❑ Деца в по-малък риск - диализа
- ❑ 50 % или повече от пациентите са с дълготрайна обездвиженост при фасциотомия
- ❑ Продължителна физиотерапия

Причини, водещи до летален изход

- **ОБН**
- **ОРДС**
- **Сепсис**
- **Исхемично органно увреждане**
- **ДИК**
- **Електролитен дисбаланс**

По-важни инциденти с развитие на Crush синдром

☐ Земетресения :

- Tangshan, China 1976
- Armenia 1988
- Iran 1990 and 2003
- Northridge, California 1994
- Kobe, Japan 1995 ("Hanshin-Awaji")
- Turkey 1992 (Izmir, "Marmara" 1999)

☐ Терористични атаки:

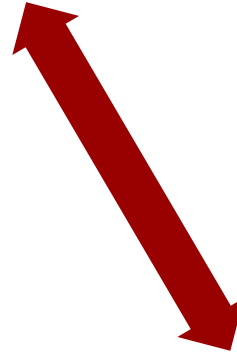
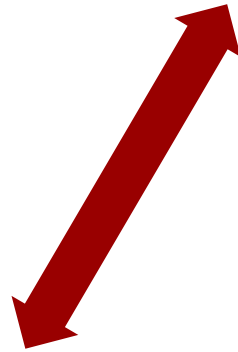
- Israel
- Lebanon
- Saudi Arabia

Compartment синдром

Crush увреждане

Compartment синдром

Crush синдром

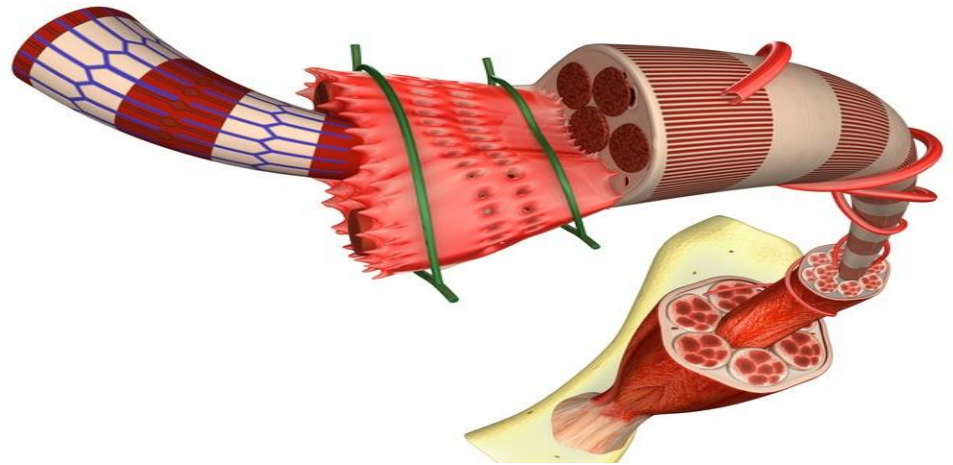

Compartment syndrome

- ❑ Определя се като “повишено налягане в затворено пространство, водещо до нарушена микроциркулация и клетъчна смърт в резултат на кислороден глад”
- ❑ Острият compartment синдром може да предизвика тежки последици, вкл. парализа, загуба на крайник, смърт.

Патофизиология

Compartment синдром се развива при прекомерен натиск/налягане в затворено мускулно пространство, в резултат на кръвоизлив или оток след увреждането. Опасно високото налягане възпрепятства притока на кръв към и от засегнатите тъкани.

Епидемиология

Остър Compartment синдром:

- ❑ Травма – фрактури, хематома, животински/инсекти ухапвания, crush увреждане, хирургична интервенция на кръвоносни съдове на крайници
- ❑ Оток – измръзване, изгаряне, прекомерни усилия
- ❑ Коагулопатии - генетични, ятрогенни или придобити; кръвни съсиреци в кръвоносните съдове на крайниците
- ❑ Друга външна компресия - прекалено стегнати превръзки, продължителна компресия на крайник при загуба на съзнание, изкл. енергични упражнения (разтягане под налягане), анаболни стероиди.

Абдоминален compartment синдром може да се развие след тежко увреждане, хирургична интервенция и др.:

- ❖ Травма, особено когато води до шок
- ❖ Абдоминална хирургия, особено чернодробна трансплантация
- ❖ Изгаряне
- ❖ Сепсис
- ❖ Тежък асцит или абдоминални кръвоизливи
- ❖ Фрактура на пелвис

Налягането се повишава – кръвният поток от и към коремните органи е редуциран увреждане

Compartment синдром: Клинични симптоми

5 „P“ (Five “Ps”)

- ❑ **Болка (Pain)** – най-важен симптом – дифузна интензивна, екзацербиреща при движение, допир, натиск, разтягане;
- ❑ **Парестезии (Paresthesias)** – загуба на чувствителност под областта на CS, ирадираща;
- ❑ **Пасивен стреч (Passive Stretch)** – силна болка при разтягане на мускула
- ❑ **Налягане (Pressure)** – осезаема напрегнатост в засегнатия участък (понякога топъл), не се препоръчва палпация за диагностика
- ❑ **Липса на пулс (Pulselessness)** – най-малко надежден, често се установява на късен етап; CS засяга микроциркулацията, големите кръвоносни съдове не са засегнати

CS е типично локализирано увреждане!

Лечение

Доболнично (BLS)

- Кислород
- Не се използва лед; ледът повишава вазоконстрикцията
- Не се повдига крайникът;
- Имобилизация (при транспортиране)
- Транспорт до болница

Доболнично лечение (ALS)

- ❑ Венозен източник (инфузия на течности)
- ❑ Облекчаване на болката - **Fentanyl** предпочитан – осъществява същия контрол на болката като Magnesium sulphate, но без вазодилатация
- ❑ USAR/Military Protocol – **полева фасциотомия**

Фасциотомия за
облекчаване на CS

Compartment синдром: Усложнения

- ❖ Тъканно увреждане – необратимо в рамките 4-12 часа, в зависимост от тъканта и налягането;
- ❖ Ампутация – предотвратяване на гангрена
- ❖ Бъбречна недостатъчност и/или смърт – химичен дисбаланс, инфекции, сърдечни усложнения

CS е независимо увреждане, което не преминава в Crush синдром. Това е crush увреждане, но напълно различно от Crush синдром.